

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Viite: lausuntopyyntönnö 10.5.2021, HE 76/2021

Saamelaiskäräjien lausunto hallituksen esityksestä laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Saamelaiskäräjät pitää Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita toteuttavan Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamista Opetushallituksen yhteyteen kannatettavana. Työelämässä tapahtuvat muutokset koskettavat myös saamelaisyhteisöä, jonka työikäisen väestön koulutustarpeissa on kuitenkin selviä eroja muihin väestöryhmiin nähden. Suuri osa erityisistä koulutustarpeista liittyy saamenkielisten palveluiden järjestämismahdollisuuksiin ja kielellisten oikeuksien toteuttamiseen.

Saamelaisten oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin säädetään Suomen perustuslaissa (731/1999, 17 §). Saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään saamelaisten kielellisistä oikeuksista ja palveluiden järjestäjien velvollisuuksista. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen lainsäädäntö (540/2018, 628/1998, 714/2018, 531/2017, 252/2010) sisältää säännökset saamelaisoppilaiden ja -opiskelijoiden omien kielten ja omakielisestä opetuksesta sekä koulutuksen järjestäjien velvoitteista. Lisäksi mm. lait vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista (380/1987), sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), sosiaalihuollosta (1301/2014), terveydenhuollosta (1326/2010), vanhusten palveluista (980/2012) sekä potilaslaki (785/1992) edellyttävät saamenkielisen väestön ja kulttuuritaustan huomioimista eri tavoin.

Saamenkielisten palveluiden ja saamenkielisten koulutuspolkujen järjestämisessä on lainsäädännön kehittymisestä huolimatta suuria puutteita. Saamenkielisen työvoiman saatavuudessa on huomattavia puutteita muun muassa varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Saamenkielisten palveluiden kehittämistarpeet edellyttävät jatkuvan oppimisen ja täydennyskoulutusmahdollisuuksien kehittämistä, jonka tulisi kuulua Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtäviin.

Lain perusteluihin tulisi kirjata periaate, jonka mukaan saamen kielikoulutusten ja saamenkielisen koulutuksen turvaaminen työikäisille on tärkeää saamelaisten kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi ja saamenkielisten palveluiden määrän lisäämiseksi.

Palvelukeskuksen tulisi yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa selvittää erityisesti saamenkielisten julkisten palveluiden toteutumisen edellyttämän täydennyskoulutuksen tarpeita ja mahdollistaa eri aloille räätälöityjä koulutuksia. Saamelaiskäräjät on tietoinen siitä, että saamelaisväestöä koskevat erityiset koulutustarpeet ovat koko yhteiskuntaa kuvaavissa selvityksissä niin pieniä, etteivät ne nouse esille kvantitatiivisissa mittareissa. Pienen ryhmän erityiset tarpeet nousevat esille vain erityisissä suunnatuissa selvityksissä.

Hallituksen esitys sisältää yhteiskunnallisten vaikutusten kuvauksen, jossa saamelaisväestöön viitataan lyhyesti osana vähemmistöihin kohdistuvia vaikutuksia. Saamelaiskäräjät katsoo, että saamelaisväestö tulee huomioida laissa alkuperäiskansana eikä ainoastaan kielellisenä vähemmistönä.

Saamelaiskäräjät katsoo, että Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annettavan lain 7 §:ään tulisi kirjata yhteistyövelvoite saamelaisille perustuslaissa turvatun omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevaa itsehallintoa toteuttavan Saamelaiskäräjien kanssa. Saamelaiskäräjien mukana olo myös Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvoston kokoonpanossa tulisi kirjata annettavan lain 4 §:ään.

Saamelaiskäräjät pitää palvelukeskukselle esitettyjä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuotoja ja palvelukeskukselle suunniteltuja mahdollisuuksia valtionavustusten myöntämiseen kannatettavina. Valtionavustuksia tulisi voida osoittaa myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen työikäiselle aikuisväestölle järjestämiin koulutuksiin, joilla saamenkielistä palvelutarjontaa olisi mahdollista lisätä eri aloilla. Saamelaisalueen koulutuskeskus on ainoa toisen asteen oppilaitos, jonka opetuskielenä on myös saame ja, joka järjestää Suomessa ainoana oppilaitoksena aikuisväestölle suunnattuja eri mittaisia kielikoulutuksia ja mm. saamenkielisen varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon henkilöstön koulutuksia.



Tuomas Aslak Juuso
puheenjohtaja



Ulla Aikio-Puoskari
koulutussihteeri
ulla.aikio-puoskari@samediggi.fi
0108393112

Lausunnosta päätti puheenjohtaja kuultuaan asiassa 1. varapuheenjohtaja Anni Koivistoa.